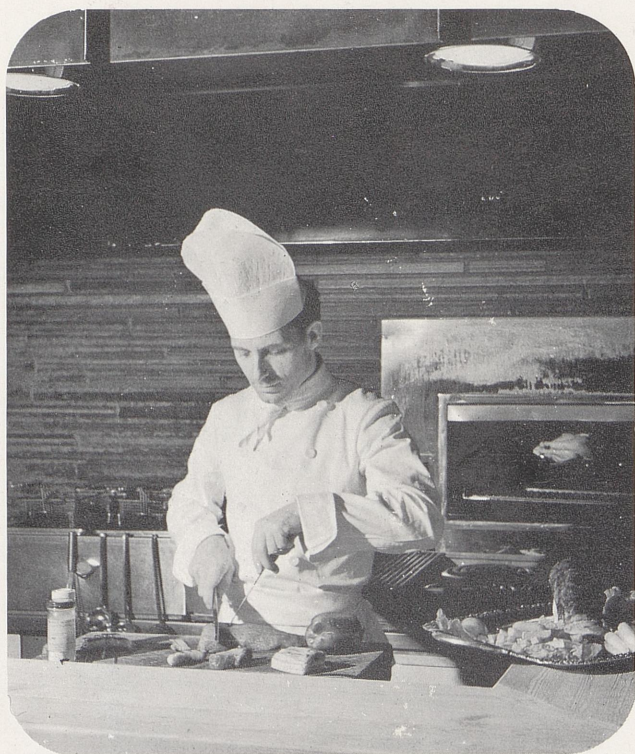

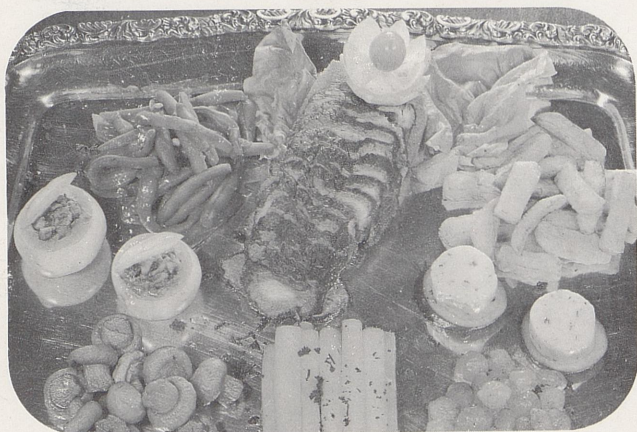
TRONDELAG
TEATER 72/73

ibsen
peer
gynt

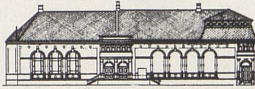
LYST PÅ GOD MAT

Spætergrillen

PRINSEN HOTELL

I programmet:

Espen Skjønberg	side	2
Utgangspunktet	»	4
Dagens musikk	»	6
Peer Gynt, — et folke og kassestykke	»	8
Ibsen bekymrer seg	»	11
Begeistret B. B.	»	12
Ibsen på Trøndelag Teater	»	21
Et Ibsen-brev	»	22
Bør Børson jr.	»	28
Til Arbeidernes Fanetog	»	24
Grieg og Ibsen	»	26
Dengang	»	30

Administrasjon:

Arne Aas	(teatersjef)
Ole Disen	(økonomisjef)
Knut Jensen	(produksjonsleder)
Håkon Qviller	(teatersekretær)
Kari Bjerve Wold	(pressesekretær)
Tove Dahle	(salgssekretær)

Styre:

Willy Svarverud	(formann)
Svend Hokstad	
Kaare J. Tapper	
Olaf C. Taxt	
Aud Ørvig	
Kristian Engan	

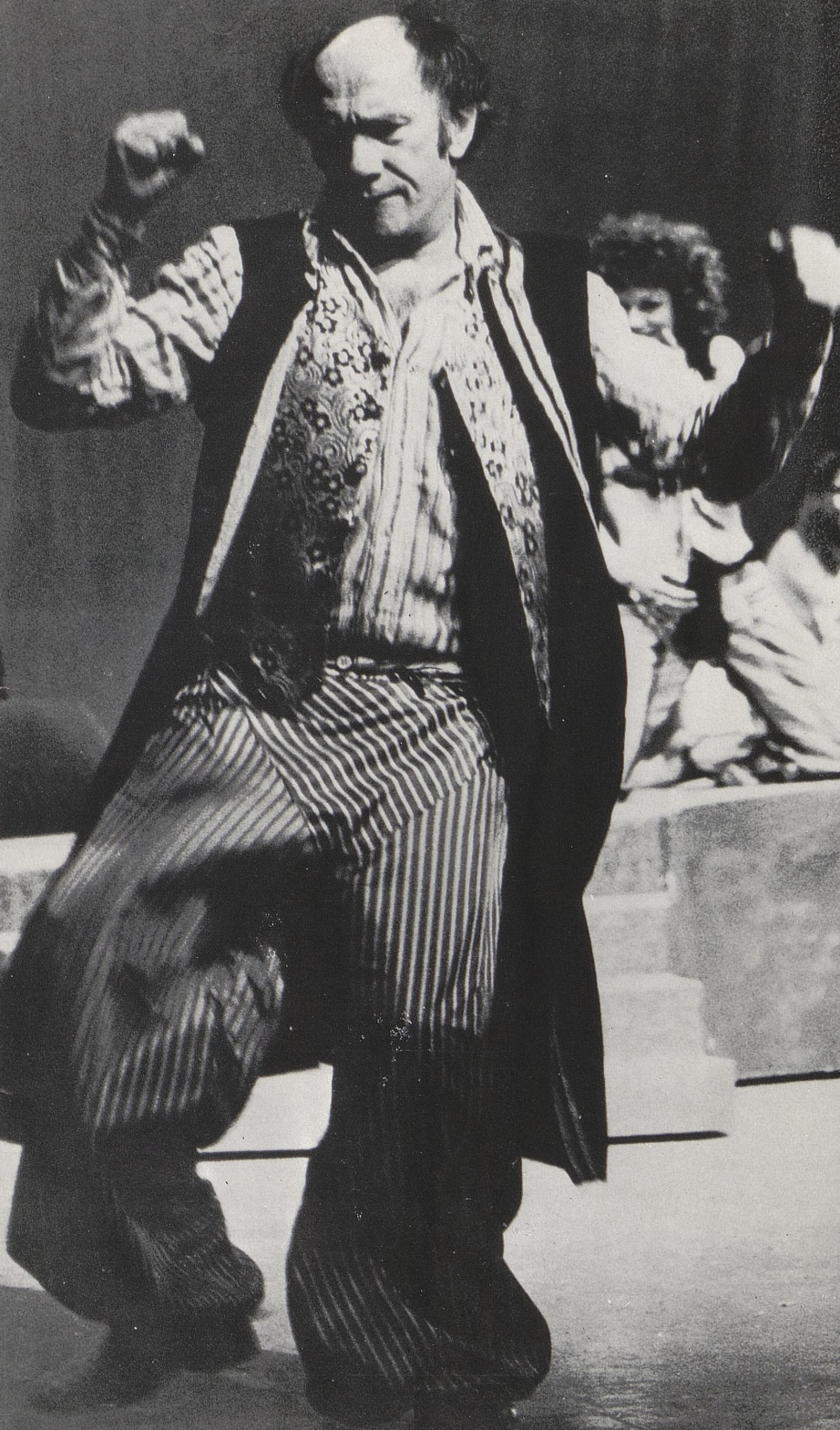
Espen Skjønberg har siden 1967 vært knyttet til Nationalteatret som en av hovedscenens ledende skuespillere. Der har han spilt en rekke store roller, blant annet i Strindbergs «Faderen» og «Dødsdansen» og i Ibsens «Et dukkehjem» på Nationalteatrets store Japan-turne.

Espen Skjønberg har også tolket mange andre av Ibsens scene-skikkelser, — og i forskjellige oppsetninger: Oswald i «Gjengangere», både assessor Brack og Tessmann i «Hedda Gabler», begge ganger med Mona Hofland i tittelrollen, og Greger Werle og Hjalmar Ekdal i «Vildanden». Også Peer Gynt har han spilt, men bare de tre første aktene. Det var på Sommerteatret i Frognerparken.

Nevner vi så i tillegg roller som Hamlet og professor Higgins, får man et inntrykk av spennvidden i hans talent.

I likhet med sine foreldre Henny og Eugen Skjønberg debuterte Espen Skjønberg i Stavanger. Det var i 1945. Fra Stavanger Teater flyttet han over til Det Nye Teater og var der i 18 år før han kom til Nationalteatret. Espen Skjønberg har også vært en del å se i Fjernsynsteatret i innspillinger som «Faderen», «Vildanden» og «Hugie».

I det siste året har ekteparet Espen Skjønberg/Mona Hofland også gjestet Rogaland Teater og Den National Scene. I Stavanger var begge med i bl.a. Sam Besekows oppsetning av «Onkel Vanja», han i tittelrollen og hun som Elena Andrejevna. Og i Bergen var det «Macbeth» satt i scene av Casper Wrede med Espen Skjønberg som Macbeth og Mona Hofland som Lady Macbeth.

UTGANGSPUNKTET

«Peer Gynt» er Stein Winges første Ibsen-oppsetning, og vi har bedt ham gi en kort orientering om arbeidet med stoffet:

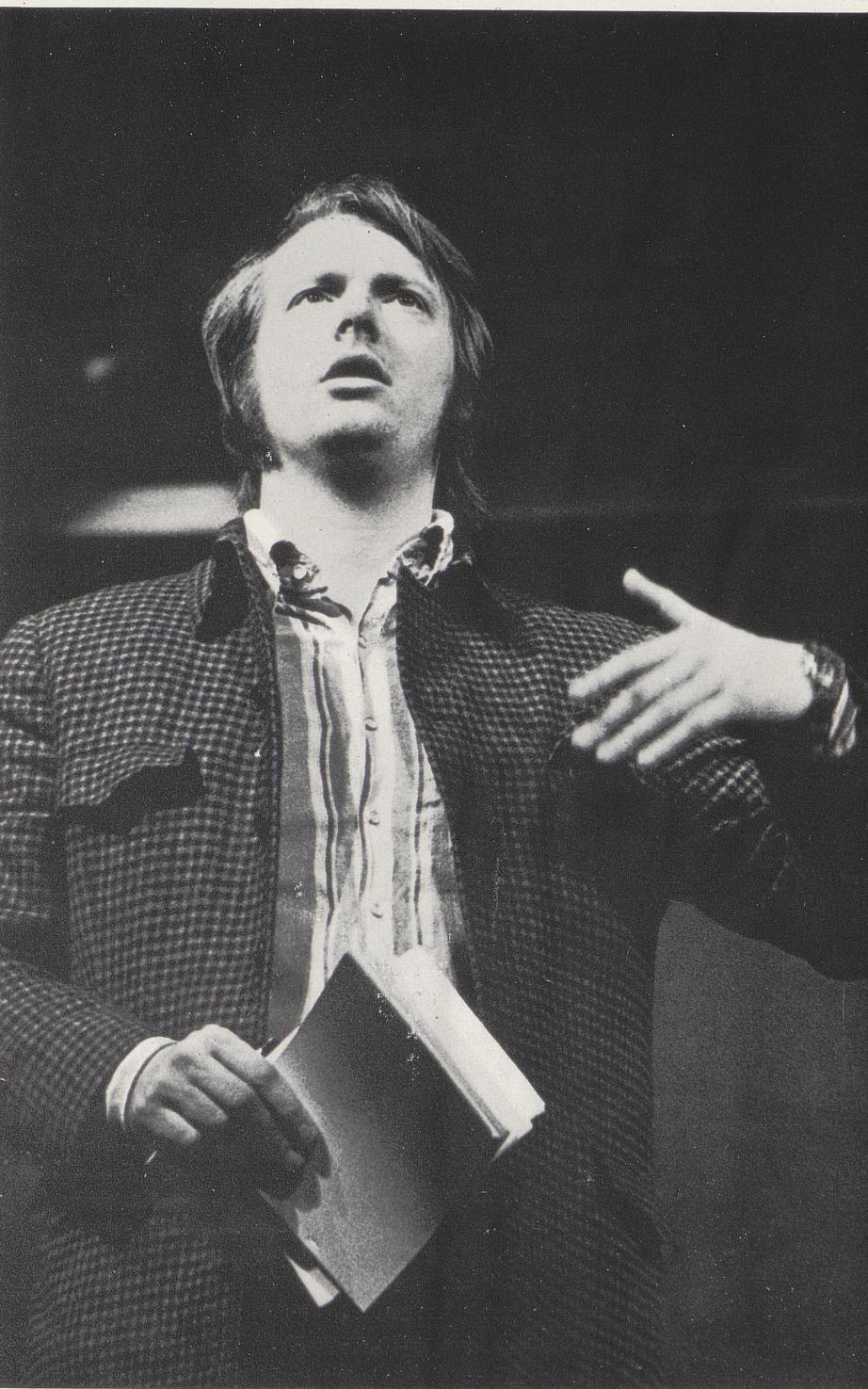
— Mitt utgangspunkt har først og fremst vært skuespilleren Espen Skjønberg. I denne forestillingen møter publikum Peer Gynt som ser tilbake på sitt liv. Alt som skjer, bærer preg av erindringens forskyvning, forestillingen blir subjektiv fordi ungdommens opplevelser preges av tilbakeblikk. Hægstad-tunet, for eksempel, blir derfor en nokså frastøtende scene, uten bonderomantikk. Her møter vi Peers «skygge» første gang. I ham er tre roller slått sammen: dårekiste-forstanderen, Passasjeren og Knappestøperen. «Skyggen» betrakter Peer gjennom hele hans liv. Peer var jo eslet til en blinkende knapp på verdensvesten.

Dekorasjon og kostymer er ved Peter Berggren, kjent for vårt publikum fra «Kamerat Semjon» og «Den tapre soldat Svejk». Han er fast tilknyttet svensk fjernsyn, men har også hatt en rekke oppgaver for Stockholms-teatrene.

— Jeg ser på Peer Gynt som et meget begavet menneske med store iboende muligheter, men uten sjanse til å realisere seg selv i det hjemlige miljø, sier Stein Winge. — Nettopp på grunn av sitt geni presses han ut i gal retning. I bruderovet gjør han sin første katastrofale handling. Før har Peer bare levet seg ut i fantasien, nå må han ta følgene av en gjerning.

— Skyggen trer frem for annen gang i neste katastrofescene: når Peer i en presset situasjon velger hverken Solveig eller Den grønnkledde. I 4. akt, mens Peer er på høyden av sin «karriere», sitter han inne hele tiden, suger Peer mer og mer opp i seg inntil han i 5. akt krever at Peer skal stå til rette for sitt liv. Det er nærliggende å tenke på Sartres ord om at man er ansvarlig for det liv man har levet. Knappestøperen er med på å presse Peer til erkjennelse.

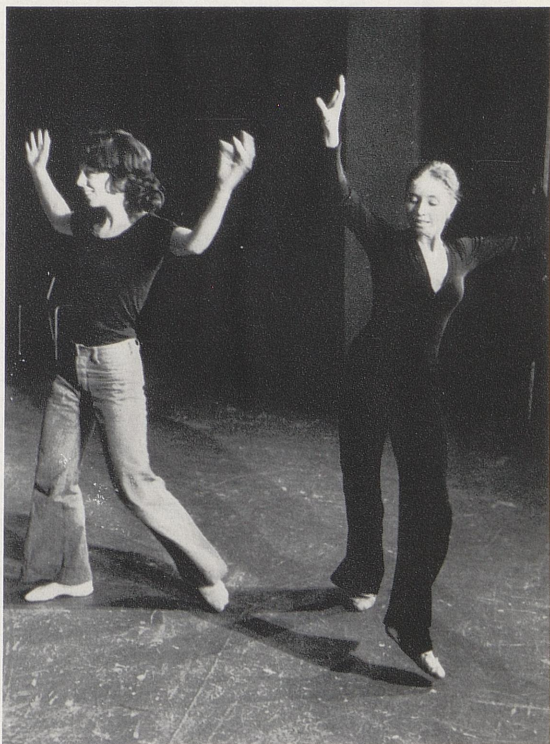
Musikken som blir presentert i forbindelse med denne oppsettingen avviker i form og innhold ganske meget fra tidligere tone-settinger til Peer Gynt. Dette er ikke kommet som noe resultat av en bevisst målsetting om å lage noe «annerledes», men er heller en naturlig følge av de forutsetninger som musikken er skapt ut ifra. Utgangspunktet har vært et orkester på fire medlemmer, bemannet av musikere fra byens jazz- og pop-miljø.

Arbeidsformen under utarbeidelsen av musikken har vært noe utradisjonell, idet musikken ikke er prekomponert, men blitt utarbeidet under prøvetiden, i nært samarbeide med regissør, koreograf og skuespillere. Resultatet av denne arbeidsmåten er blitt at musikken ikke kan sees isolert fra resten av forestillingen, det er blitt en musikk skrevet spesielt for dagens oppsetting. En videre følge er at musikken i enkelte partier er blitt improvisatorisk, musikerne har innenfor et visst formskjema mulighet til å samspille med skuespillerne på en noe annen måte enn ved helt «bundet» musikk. Dette er forøvrig en praksis som ble anvedt av grekere og romere i antikken.

Musikkens hovedoppgave i denne oppsettingen er å kommentere og understreke sekvenser i handlingsforløpet, derfor vil musikken i deler være preget av effekter. I noen tilfeller er musikken bevisst laget med tematisk likhet til tidligere kjent musikk for å få frem bestemte virkninger.

Forestillingens fire unge musikere: Karl Haakon Waadeland (t.v.), Bjørn Alterhaug, Per Husby og Tore Engstrøm.

Premieredanserinnen Inger Johanne Rütter (t.h.) har gitt koreografisk assistanse under arbeidet med «Peer Gynt». Her er hun sammen med Görli Mathisen. (Foto: Kjellby)

PEER GYNT

«— et folke- og kasse-stykke»

Francis Bull peker i sin innledning til «Peer Gynt» i 100-årsutgaven av Ibsens skrifter, på at Ibsen lenge tvilte på om boken var mer enn et lesedrama, om den også var egnet til å føres frem på scenen. Francis Bull skriver:

«Men da den svenske teaterleder ved Christiania Theater, Ludvig Josephson, i 1872 hadde oppført både «Kongsemnerne» og «Kjærlighedens Komædie», fikk Ibsen blod på tann: også «Peer Gynt» burde kunde spilles. Fra Dresden skrev han 23. januar 1874 til Edvard Grieg, og spurte om han var villig til å komponere «den fornødne musik».

Efter å ha fått Griegs ja skrev Ibsen, 6. februar 1874, til Josephson om planen; han håbet at musikken kunde bli ferdig i løpet av sommeren, og at stykket kunde spilles i sesongen 1874—75: «Det er min sikre overbevisning, at dette stykke, under Deres kyndige opsætning, vil være af megen virkning på scenen, navnlig når det ledsages af god musik.» Josephson stillet sig meget velvillig overfor selve idéen, men han var uenig i Ibsens forslag om å sløife så godt som hele fjerde akt, og sendte isteden «et forslag til strygning i replikerne, — skriver Ibsen 16. august 1875 til Hartvig Lassen, — hvilke strygninger forekom mig foretagne med megen skjønsmhed og hvortil jeg gav mit samtykke.

Han har forsikret mig, at såfremt hans intention befølges, vil stykket blive et yndet folke- og kasse-stykke. Jeg vil imidlertid helst stå udenfor det hele, og er tilfreds når der kun sørges for at forestillingen

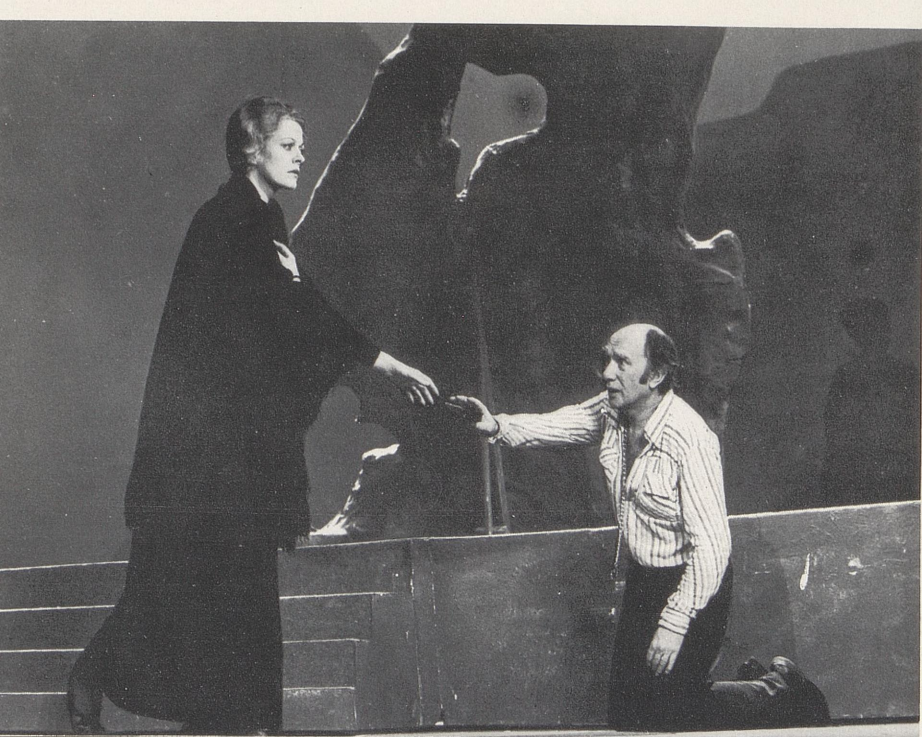
Henrik Ibsen fotografert av Alessandri i Roma 1866. Gjengitt tegnet i «Almuevennen» 1867, samme år som «Peer Gynt» utkom.

indskrænkes til en passende længde; thi i modsat fald er alt ødelagt. Jeg beder altså teatrets autoriteter om at handle efter bedste skøn; der er grunde, som taler for begge de omskrevne alternativer.»

Både på grunn av teaterforholdene og fordi Griegs arbeide tok lenger tid enn beregnet, kom «Peer Gynt» først til oppførelse i 1876; utfallet av «teatrets vovelige foretagende har overtruffet alle mine forventninger», skrev Ibsen 5. mars 1876 i et varmt takkebrev til Josephson.

Siden den gang er «Peer Gynt» mange steds i verden blitt spilt slik at man på en vis kunde si: Alting blev som det skulde være. Ibsen og Josephson fikk rett i at det blev «et folke- og kasse-stykke»; og allikevel har der sikkert efter de fleste forestillinger vært enkelte tilskuere der sa til sig selv noget lignende som det Poul Levin skrev i Illustreret Tidende efter opførelsen på Det kongelige Theater i København 1913: «Trods alt er Teatret i Virkeligheden hjælpeløst overfor et Værk som dette. Det er ikke skrevet for Scenen, og det hører ikke hjemme der. Dets Poesi sprænger alle Rammer. Det hører hjemme paa en anden Skueplads, hvor der er svimlende højt og afgrundsdybt, i vort Sind, naar Geniet har bemægtiget sig det og kogler i det efter sine vildeste Luner.»»

Henrik Ibsen flyttet fra Norge i 1864 og vendte ikke hjem igjen for godt før 1891. Han bodde i Italia da «Peer Gynt» ble skrevet i 1867.

Fra prøvene på «Peer Gynt». Øverst ser vi Espen Skjønberg og Ragnhild Hiorthøy som Peer og Solveig. Nederst Peer i Afrika, på høyden av sin karriere.

IBSEN BEKYMRER SEG HELT UTEN GRUNN —

Henrik Ibsen hadde liten tro på et liv for «Peer Gynt» utenfor Norge. Den tyske litteraturtorskeren Ludvig Passarge hadde kjøpt dette dramatiske diktet under en reise i Norge der han også traff fru Ibsen og sønnen Sigurd. Han ville oversette «Peer Gynt» til tysk. Her er et utdrag av Henrik Ibsens brev til Passarge om eventuell oversettelse:

«Ikke desto mindre var det mig en overraskelse at erfare, at De anser dette arbejde skikket til at oversættes og udgives på tysk. Jeg må tilstå, at jeg ialfald nærer stor tvil i så henseende. Blandt samtlige mine bøger anser jeg «Peer Gynt» for den, der mindst egner sig til at forstås udenfor de skandinaviske lande. Jeg beder Dem betænke at de allerfleste af Deres eventuelle tyske læsere ikke besidder Deres egne forudsætninger til at forstå bogen. De selv besidder uden tvil et meget nøyaktigt kendskab til den norske natur og til det norske folkeliv; De er fortrolig med vor literatur og med vor folkelige tænke-måde; De kender personer og karakterer deroppe. Men er ikke alt dette nødvendigt for at finde nogen smag i dette digt? I dette punkt er det at jeg nærer store betænkeligheder... Jeg har holdt det for min plikt at fordølge dem; viser de seg ugrunnede, vil sådant naturligvis være mig overmåde kært.»

«Peer Gynt» utkom på tysk i 1880, og i 1890-årene ble diktet oversatt til bl. a. engelsk, fransk og russisk. I dag er «Peer Gynt» oversatt til de fleste europeiske språk og en rekke andre.

Begeistret Bjørnson — — rasende Ibsen

B. B. til Ibsen

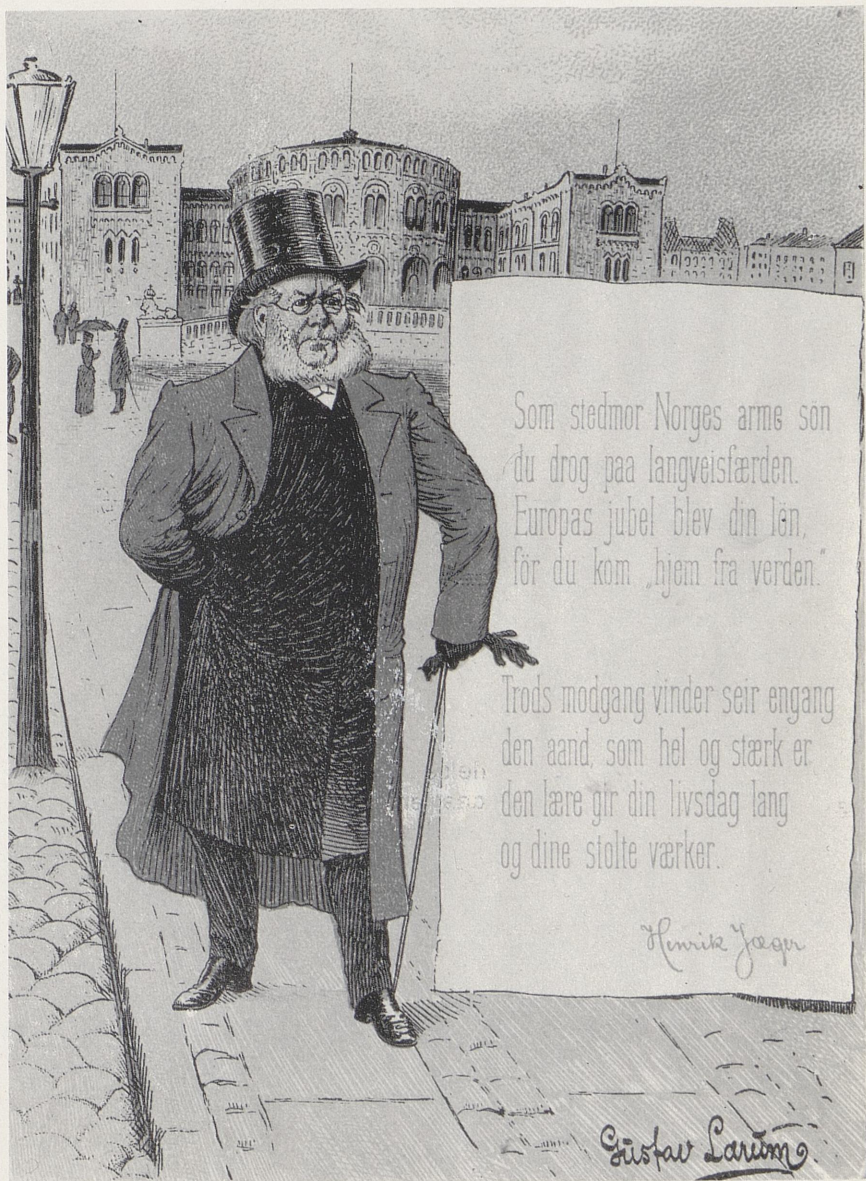
«Kjereste Ibsen!

Jeg er dig saa takknemmelig for «Peer Gynt», at jeg ikke erindrer mig nogen Bog, som i mine Forfatteraar har saaledes paakaldt min Trang til at give varmt Haandtryk for det, jeg varmt har modtaget. Jeg elsker din Troskab mod vore store Maal, fra Danskesagen til de mest Ideale. Jeg elsker din Harme, jeg elsker det Mod, den har udrustet. Jeg elsker din Styrke, jeg elsker din Uvorrenhed, ak, gjorde den ikke, som Sjøsmag paa Kysten efter kvalm Luft i Sygeværrelset, alle mine Tanker latterfyldte, Daadslystne, hensynsløst sandfærdige, saa Lidet blev Lidet, og Stort til Glands og Lue over min Længsel. Jeg kunde give mig til at bande, som havde jeg for længe talt Fransk i en Salon, og trængte Norsk.»

Men ikke alle var like begeistret. Til de negative hørte en av Danmarks fremste kritikere, Clemens Petersen. Ibsen skrev et rasende brev til Bjørnson om denne avisartikkelen:

Ibsen til B. B.

«Hvis jeg var i København og der havde nogen, der stod mig saa nær som Clemens Petersen staar Dig, saa havde jeg slaaet ham helseløs før jeg havde tilladt ham at begaa en slig tendensiøs Forbrydelse mod Sandhed og Ret... Min Bog er Poesi; og er den det ikke, saa skal den blive det. Begrebet Poesi skal i vort Land, i Norge, komme og bøje sig efter Bogen. ... Han siger, at den fremmede Passager er Begrebet Angst! Om jeg stod paa Retterstedet og kunde friet mit Liv ved den Forklaring, var den ikke faldet meg ind; jeg smurte Scenen ind som en Kaprice. Og er nu ikke Peer Gynt en Personlighed, afsluttet, individuel? Jeg ved, at den er det. Er ikke Moderen det?»

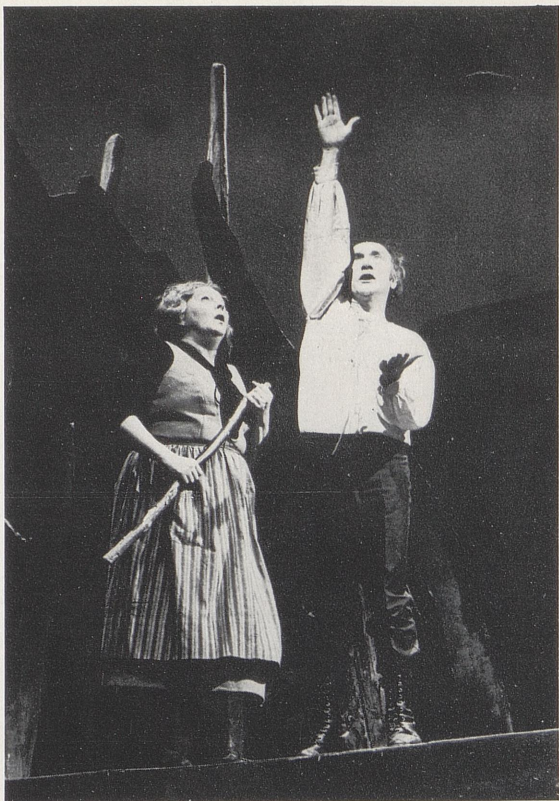
Som stedmor Norges arme søn
du drog paa langveisfærden.
Europas jubel blev din løn,
før du kom „hjem fra verden.“

Trods modgang vinder seir engang
den aand, som hel og stærk er
den lære gir din livsdag lang
og dine stolte værker.

Henrik Jørgen

Gustav Larssen

Fra prøvene. Espen Skjønberg og Eva Lunde som Peer og hans mor Åse. Under: Inger Worren i gravferd-scenen.

Så usigelig fattig kan en sjel da gå
tilbake til intet i det tåkete grå.
Du deilige jord, vær ikke vred
at jeg trampet ditt gress til ingen nytte.
Du deilige sol, du har sløset med
dine lysende stenk i en folketom hytte.
Der satt ingen der inne å varme og stemme,
— eieren, sier de, var aldri hjemme.
Deilige sol og deilige jord,
I var dumme at I bar og lyste for min mor.
Ånden er karrig og naturen ødsel.
Det er dyrt å bøte med livet for sin fødsel.—
Jeg vil oppad, høyt, på den bratteste tinde;
jeg vil ennu en gang se solen rinne,
stirre meg trett på det lovene land,
se å få snedyngen over meg kavet;
de kan skrive der over:
«her er i n g e n begravet»;
og baketter, — siden — !
La det gå som det kan.

(Åpnings-monolog i Trøndelag Teaters
oppsetning av «Peer Gynt» 1973.)

peer gynt

av Henrik Ibsen

Regi : Stein Winge
Regiassistent : Ola Moum
Scenografi : Peter Berggren
Koreografisk assistanse : Inger Johanne Rütter
Lys : Bjørn Høyem
Musikk : Bjørn Alterhaug, Per Husby
Tore Engstrøm, Karl Haakon
Waadeland

Scenemester : Audun Solbu
Lysmester : Bjørn Høyem
Inspisient : Peter Berg
Rekvisitør : Birgit Sæther
Frisør : Jenny Krogstad
Sufflør : Ma Reitan

Premiere 23. februar 1973

Programredaksjon : Kari Bjerve Wold
Ansvarlig utgiver : Arne Aas
Foto : Roar Øhlander
Plakat og programomslag : Geir Stormoen

Åse, en bondemanns enke	:	Eva Lunde
Peer Gynt, hennes sønn	:	Espen Skjønberg (gjest)
Aslak, en smed	:	Thor M. Aamodt
Kjøgemesteren	:	Ketil Egge
Sølveig	:	Ragnhild Hiorthøy
Helga	:	Brita Rogde
Deres far	:	Harald Hasle
Bonden på Hægstad	:	Egil Lorck
Ingrid, hans datter	:	Julie Øksnes
Mads Moen	:	Svein Moen
Hans far	:	Erik Øksnes
Hans mor	:	Gunvor Øfsti
Den fremmede	:	Thor Hjorth-Jenssen
Tre seterjenter	:	Gørli Mathisen, Helga Wendel- borg, Ragnhild Sølvsberg
Den grønnkledde	:	Mona Jacobsen
Dovregubben	:	Egil Lorck
Det eldste hofftroll	:	Leif Skarra
To hofftroll	:	Ketil Egge, Svein Haagensen
To trolldanserinner	:	Gørli Mathisen, Ragnhild Sølvsberg
En trollunge	:	Morten Borgersen
En stygg unge	:	Harald Hasle
Kari, en husmannskone	:	Inger Worren
Master Cotton	:	Svein Wickstrøm
Monsieur Ballon	:	John Yngvar Fearnley
von Eberkopf	:	Erik Øksnes
Trumpeterstråle	:	Kristian Hefte
To slaver	:	Elizabeth Newson, Thomas Konthe
Anitra	:	Gørli Mathisen
To danserinner	:	Brita Rogde, Ragnhild Sølvsberg
Huhu	:	Hallvard Lydvo
En fellah	:	Leif Skarra
Hussein	:	Finn Schau
En norsk skipper	:	John Yngvar Fearnley
Kokken	:	Leif Jacobsen
Styrmannen	:	Ketil Egge
Båtsmannen	:	Bjørn Fougner
Vakten	:	Magnus Nilsen
En taler	:	Inger Worren
Den sørgekledde (Aslak smed)	:	Thor M. Aamodt
Den gråkledde (Mads Moen)	:	Svein Moen
En lensmann	:	Arne Reitan

EN PAUSE

Handlingen, som begynner i førstningen av dette århundre og slutter henimot våre dager, foregår dels i Gudbrandsdalen og på høyfjellene deromkring, dels på kysten av Marokko, dels i ørkenen Sahara, i dårekisten i Kairo, på havet osv.

IBSEN OM «PER GYNT»

«Den er vild og formløs, — hensynsløst skrevet, således, som jeg kun turde vove at skrive langt borte fra hjemmet.»

(Brev til Edmund Gosse 30. april 1872.)

«Langt borte fra den tilkommende læsekreds blir man hensynsløs . . . Kan jeg ikke, omtrent som Christoff i Jakob v. Tyboe, pege på Brand og Peer Gynt og sige: dette var en vinrus?»

(Brev til Peter Hansen 1870.)

Peer Gynt og Anitra
(Eспен Skjønberg og Gørli
Mathisen). Under: Peer i
dårekisten.

Øverst: «Peer Gynt» på teatret i Trondhjem sesongen 1920/21 med Karl Holter som Peer og Lillemor Selmer som Anitra.

I midten «Peer Gynt» 1938: Alfred Maurstad i tittel-rollen med Brit Haffner-Jensen som Solveig. Regi: Ellen Isefiær/Alfred Maurstad.

Nederste bilde: «Peer Gynt» 1946/47 med Alfred Maurstad i tittelrollen og med Rønnaug Alten som Den grønklede.

«Peer Gynt» 1963. Jon Heggedal i tittelrollen og Aagot Børseth som Mor Åse. Regi: Ellen Isefiær.

- Tallene i parentes angir utgivelsesåret.
- 1938: «Peer Gynt» (1867).
Regi: Ellen Isefiær/Alfred Maurstad.
- 1940: «Kjærlighetens komedie» (1863).
Regi: Hans Jacob Nilsen.
- 1940: «Brand» (1866). Regi: Henry Gleditsch.
- 1942: «Vildanden» 1884).
Regi: Henry Gleditsch.
- 1943: «Gjengangere» (1881).
Regi: Johan Barclay-Nitter.
- 1943: «En folkefiende» (1882).
Regi: Johan Barclay-Nitter.
- 1945: «Fru Inger til Østråt» (1857).
Regi: Agnes Mowinckel.
- 1947: «Peer Gynt». Regi: Alfred Maurstad.
- 1947: «Hedda Gabler» (1890).
Regi: Ellen Isefiær.
- 1951: «Fruen fra havet». (1888).
Regi: Aud Richter.
- 1953: «Rosmersholm» 1886).
Regi: Georg Løkkeberg.
- 1954: «En folkefiende».
Regi: Agnes Mowinckel.
- 1956: «Gjengangere»: Regi: Ellen Isefiær.
- 1962: «Peer Gynt». Regi: Ellen Isefiær.
- 1963: «Vildanden». Regi: Olaf Havrevold.
- 1968: «Gjengangere».
Regi: Kjetil Bang-Hansen.
- 1969: «En folkefiende».
Regi: Kjetil Bang-Hansen.
- 1971: «Brand». Regi: Kjetil Bang-Hansen.
- 1972: «Et dukkehjem» (1879).
Regi: Ernst Günther.
- 1972: «Lille Eyolf» (1894).
Regi: Otto Homlung.

Blant kildeskriftene ved Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab i Trondheim finnes også et brev fra Henrik Ibsen til hans onkel Christian datert München 1877, et selvbiografisk dokument som ofte siteres. Vi gjengir her et utdrag av brevet.

Anledningen til at jeg idag tilskriver Dem, kjære onkel, vil De naturligvis let gætte. Af udenlandske aviser, og dernæst gennem et brev fra Hedvig, erfarer jeg at min gamle fader er gået bort, og jeg føler en trang til at udtale min hjerteligste tak til alle dem af familien, som kærligt har bidraget til at lette ham så mange år af hans liv, og som derved har på mine vegne eller i mit sted påtaget sig, hvad jeg lige indtil den nærmeste fortid ikke vilde have set mig istand til.

Fra mit 14de år var jeg henvist til at sørge for mig selv; jeg har i lange og mange tider måttet kæmpe hårdt for at bryde mig min bane og nå did hen, hvor jeg nu står. At jeg i alle disse kampens år så yderst sjelden skrev hjem, havde sin væsentligste grund i at jeg ikke formåede at være mine forældre til hjælp og støtte; jeg syntes det var ørkesløst at skrive, hvor jeg ikke faktisk og praktisk kunde handle; jeg håbede stadig på at mine forholde skulde bedre sig; men det skede meget sent og for ikke længe siden.

En stor trøst var det for mig derfor at vide mine forældre, og nu senest min gamle fader, omgiven af kærlige slægtninge. Og når jeg nu frembærer en tak til dem alle, som har rakt de bortgagne en hjælpsom hånd, så gælder denne tak også for den hjælp og lettelse jeg derved har fundet på min livsvej. Ja, kære onkel, lad det være Dem sagt, og sig det igen til de øvrige slægtninger, at hvad de alle i kærlighed har påtaget sig af min pligt og min skyldighed, det har i en væsentlig grad støttet mig under min higen og stræben og bidraget til at fremme, hvad jeg har udrettet her i verden.

I Peer Gynt har jeg benyttet mine egne barndomsforhold og erindringer som en slags model ved skildringen af livet i den rige Jon Gynts hus. (Brev til Georg Brandes 21. september 1872).

Dette digt indeholder meget som har sin foranledning i mit eget ungdomsliv; til Åse har, med fornødne overdrivelser, min egen moder afgivet modellen. (Brev til Peter Hansen 1870).

Henrik Ibsen (1828–1906) ble født i 2. etasje i huset nærmest kirken, — Stockman, (tegning av Wilh. Peters). Ibsen selv sier om stedet: «Denne gård lå lige imod kirkens forside med den høye trappe og det anselige tårn. Til høyre for kirken stod byens gabestok og til venstre lå rådstuen med arrestrum og «dårekisten».

Under mit sidste besøg i Norge følte jeg en sterk lyst til at besøge Skien og da navnlig min slægt, men jeg følte også en stærk utilbøyelighed til at komme i nærmere berørelse med visse dersteds herskende åndsretninger, som jeg slet ikke følte mig beslægtet med, og med hvilke et sammenstød let kunde have fremkaldt ubehageligheder eller ialfald en misstemning, som jeg helst vilde undgå. Jeg har imidlertid ingenlunde opgivet tanken om engang at få se mit gamle barndomshjem igen. Om et år blir min søn student her, og vi kan da velge vort opholdssted, hvor vi vil.

Rimeligvis går vi først for en kortere tid til Italia igen, og tager derefter bolig i Kristiania, skønt jeg frygter for at jeg ikke i længden kunne trives eller arbejde i Norge. De forholde jeg her lever under er langt gunstigere, det er den store verdens forholde med åndsfrihed og med et vidt syn på tingene. Men på den anden side kræver jo disse forholde betydelige ofre af forskællig slags.

TIL ARBEIDERNES FANETOG I TRONDHJEM 14. JUNI 1885

En av Ibsens mest kjente taler ble holdt for Arbeiderforeningen i Trondheim. Vi gjengir her talen i sin helhet.

Det er efter 11 Aars Fraværelse, at jeg for en 8 Dagers Tid siden kom hjem igjen til Norge.

I disse 8 Dage i Hjemmet har jeg følt mere Livsglæde end i alle de 11 Aar udenlands. Jeg har forefundet umaadelige Fremskridt paa de fleste Omraader, og jeg har set, at det Folk, jeg nærmest tilhører, nu er rykket det øvrige Europa betydelig nærmere end før.

Men Besøget i Hjemmet har ogsaa beredt mig Skuffelser. Jeg har erfaret, at de uundværligste individuelle Rettigheder endnu ikke er saaledes betryggede, som jeg trodde, jeg turde haabe og vente det under den nye Statsskik.

Et Flertal af de styrende indrømmer ikke den enkeite hverken Troesfrihed eller Ytringsfrihed udenfor en vilkaarlig fastsat Grænse.

Her er altsaa endnu meget at gjøre, før vi kan siges at have naaet frem til en virkelig Frihed. Men vort nuværende Demokrati vil neppe magte at løse de Opgaver. Der maa komme et adeligt Element ind i vort Statsliv, i vor Styrelse, i vor Repræsentation og i vor Presse.

Jeg tænker naturligvis ikke paa Fødselens Adel, og heller ikke paa Pengenes, ikke paa Kundskabens Adel og ikke en Gang paa Evnernes eller paa Begavelsens. Men jeg tænker paa Karakterens, paa Sindets og paa Viljens Adel. Den adel er det, som kan frigjøre os.

Dette Adelskab, som jeg haaber at vort Folk skal forlenes med, det vil komme til os fra to Kanter. Det vil komme til os fra to Grupper, som endnu ikke har taget ubodelig Skade under Partitrykket. Det vil komme til os med vore Kvinder og med vore Arbeidere.

Den Omformning af Samfundsforholdene, som nu forberedes ude i Europa, den beskæftiger sig væsentlig med Arbeiderens og Kvindens fremtidige Stilling.

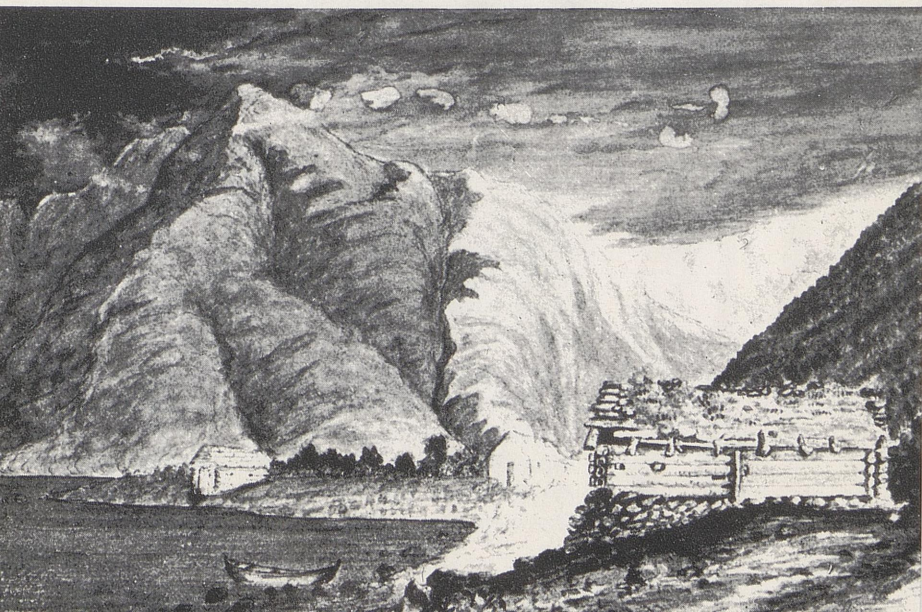
Det er det, jeg haaber paa og venter paa og vil virke for, alt, hva jeg kan.

Med disse spredte Antydninger tillader jeg mig at frembære min hjerteligste Tak for den Ære og Glæde, som Trondhjems Arbeiderforening iaften har beredt mig.

Og idet jeg frembærer min Tak, udbringer jeg et Leve for Arbeiderstanden og dens Fremtid!

Akvarell av Henrik Ibsen. Utsyn fra Vik mot Simodalen, Eidsfjord i Hardanger.

I yngre år fór Ibsen mye omkring i Norge, blant annet fordi han en gang fikk stipend for å samle sagn og folkeviser. I Gudbrandsdalen hørte han om veidemannen Peer Gynt som levde i Sørørp på 1700-tallet.

HANS JACOB NILSEN GRIEG OG IBSEN

Hans Jacob Nilsens oppsetning av «Peer Gynt» på Det Norske Teatret i 1947 vakte stor diskusjon. Han gikk bl.a. bort fra Griegs musikk og lot Harald Sæverud skrive ny.

I et foredrag i Studentersamfundet i Trondheim forsvarte Hans Jacob Nilsen sin tolkning. Foredraget ble siden utgitt som særskrift. Vi gjengir her et lite utdrag:

«Og mange andre som har kjent og vori glade i «Peer Gynt» som diktarverk og som og har kjent og vori glade i Griegs vedunderlege musik, har skjøna at dei ikkje hørde i hop, at Grieg har gått sine egne vegar og at musikken har vori så sterk at han beit fram har greidd å vri om heile Ibsens logande satire til eit slag romantisk «helte-epos».

Det kunne kanskje ha ei viss interesse å vita kva Ibsen og Grieg sjølve meinte om musikken og om teksta:

Då August Lindberg kom til Ibsen for å be om retten til fremføring av «Brand», spurde Ibsen: «Hvem har De tænkt at få musikken fra?» Lindberg svara at han sjølv sagt hadde tenkt å vende seg til Grieg. «Hvorfor netop til Grieg?» spurde Ibsen. Han hadde då skrivi musikken til «Per Gynt», svara Lindberg. «Jaså, synes De at musikken er så god, da?» sa dikteren. «Jeg havde tænkt mig at foreslå Sinding.»

I eit brev til Bjørnson sa Grieg seg heilt samd i noko som H. C. Andersen hadde sagt, at Ibsen byd han imot, og «Peer Gynt» er den verste bok han har lesi. «Jeg kan ikke andet en beundre hvordan den sprutter af vittighed og galde fra først til sidst,» skriv Grieg, «men vel ikke at det er et frivilligt valg fra min side. Jeg blev opfordret av Ibsen i foråret og stejlede naturligvis over at skulle sætte musik til det mest umusikalske av alle sujetter. Men jeg tænkte på de 200,—, på rejsen — og bragte offeret. Det hele hviler som en mare på mig.»

Nå er det mening med sparingen!

MULTI KONTO

Den nye MULTI-konto i Bergens Privatbank er en kombinasjon av sparing og lån. Kontoen åpner helt nye muligheter for alle sparere. Sparer De regelmessig i minst ett år, får De lånet uten å stille sikkerhet eller å oppgi formålet med det. På MULTI-konto vel å merke. Er ikke dette en sak De må snakke med oss om snarest?

BERGENS PRIVATBANK

BØR BØRSON JR. kommer i slutten av april. Johan Falkberget kalte boken for en «litterær lausunge». Her er hans egen fortelling om hvordan Børsungen ble til:

«Det var i den verste tultida då alle menneske vart så komisk galne. Og eg hadde sett meg føre å refse den fortulla samtida mi med harmens salte ris. I heilag vreide sette eg meg ned og skreiv alvorleg og dygdestrengt.

Dei fyrste kapitla var fylte av høgtidleg litterært alvor, men før eg visste ordet av det, hadde fyren fått ein så låtterleg mentalitet at eg lo av full hals. Då gav eg ein god dag i det litterære Alvoret og skreiv og lo hjarteleg kvar måndag eit heilt år. For Børson var skriven som føljetong i det kjende galgenbladet «Hvepsen».

Bør gjorde seg ikkje serleg der. Så sende eg forteljinga til Røgeberg som då var redaksjonssekretær i «Nidaros», og han svara med en gong: «Den er et fund!»

No losna skredet, no vart låtten løyst — heile Noreg nordafor Dovre gapskratta veke etter veke. Eit halvt år seinare sende eg eit serprent av Børson til Anders Krogvig. Eit par dagar etter fekk eg brev frå han: «Nu ligger Bør så lang han er hos Nygaard, han skal trykkes, jeg har ledd mer enn jeg egentlig har godt av.»

Det er Harald Tusberg og Egil Monn Iversen som har laget musikkspillet om Bør Børson Jr. På Trøndelag Teater settes forestillingen i scene av Henny Mürer og Per Fjeld har scenografien. Musikalsk ledelse: Roy Hellvin.

Rolv Wesenlund som Bør
Børson jr. på Det Norske
Teatret.

DENGANG

Mona Hofland og Arne Aas
i «Dengang».

På Teaterloftet spilles en tid fremover «DENGANG» av Harold Pinter, en av vår tids mest betydelige engelske skuespillforfattere. Mona Hofland er forestillingens gjest, ellers medvirker Gerdi Schjelderup og Arne Aas. Jon Heggedal har ansvaret for regien.

Trøndelag Teater har tidligere spilt bare ett av Pinters skuespill, nemlig «Kjøkknheisen».

Her er et par engelske uttalelser om DENGANG etter ur-premieren i 1971:

Sannheten er at Pinter har skapt et av de sentrale mytiske bilder på vår tid; at han stadig har klart å sjokkere folk og gjøre dem usikre, og at DENGANG — er et avgjørende punkt i hans karriere.

I dette stykket er det berømte pinterske rommet, det camera obscura som maner frem sjelens mørke konturer, blitt vendt om slik at linsen nå peker mot fortiden.

(— Newsweek)

Det er som å se en fantastisk velspilt cricckett- eller tennismatch. Hvordan blir den neste ballen? Hvorledes vil motspilleren parere den?

Ronald Bryden, «Pinter's new pacemaker»,
(The Observer)

ANDRE TEATRES REPERTOAR

NATIONAL THEATRET

TOLVSKILLINGSOPERAEN
av Bertolt Brecht og Kurt Weill.
Regi: Pål Løkkeberg.

EN SOMMERNATTSDRØM
av William Shakespeare. Regi: Edith Roger.

DEN POLITISKE KANDESTØBER
av Ludvig Holberg. Regi: Kirsten Sørлие.

Amfiscenen: STICKS AND BONES
av David Rabe. Regi: Arild Brinchmann.

FRØKEN JULIE
av August Strindberg. Regi: Kirsten Sørлие.

KIERLIGHED UDEN STRØMPER
av Johan Herman Wessel. Regi: Finn Kvalem.

GENGANGERE
av Henrik Ibsen. Regi: Pål Løkkeberg.

FOR LUKKEDE DØRER
av Jean-Paul Sartres. Regi: Stein Winge.

PENDLERNE
Gruppearbeid. Regi: Stein Winge.

SAKER OG TING
av Ingrid Sjøstrand. Regi: Kyrre Haugen Bakke.

GUTTEN OG GULLFUGLEN
Gruppearbeid. Regi: Svein Scharffenberg.

Det Norske Teatret

Hovudscenen:

BRAND
av Henrik Ibsen. Regi: Bjørn Endreson.

UNGEN
Musikkspel av Harald Tusberg etter Oskar Braaten.
Regi: Barthold Halle.

Scene 2: KASPAR
av Peter Handke. Regi: Harald Hoaas.

OSLO
NYE

ALLE HAR EN ANNEN
av Allan Ayckbourn. Regi: Johan Fillinger.

THAT CHAMPION SEASON
av Jason Miller. Regi: Barthold Halle.

SKJÆRGÅRDSFLIRT
av Gideon Wahlberg. Regi: Erik Lassen.

For barna: KNUTSEN OG LUDVIGSEN
av Dolmen/Lorentzen. Regi: Terje Mærli.

NEI NEI NANETTE
av Vincent Youmans. Regi: Sven Henning.

7 JENTER
av Erik Torstensson. Regi: Otto Homlung.

ORDET
av Kaj Munk. Regi: Knut Thomassen.

For barna: OSTINDIAFARERNE
Et gruppearbeid. Regi: Arne Jacobsen.

Lille scene: I BAKVENDTLAND
av Alf Prøysen. Regi: Arne Jacobsen.

SKYLD
av Cecil Bödtker. Regi: Astrid Schwab.

EN SKORSTEIN PÅ TAKET
av Allan Rune Petterson. Regi: Astrid Schwab.

Hålogaland Teater

DEN SKJØNNE HELENE
av Jaques Offenbach. Regi: Arne Thomas Olsen.

EN HANDELSREISENDES DØD
av Arthur Miller. Regi: Gerhard Knoop.

FRU CARRARS GEVÆR
av Bertolt Brecht. Regi: Merete Skavlan.

For barna: VEIEN TIL SLOTTET
av Sverre Bentzen og Carl Christian Thorsen.
Regi: Sverre Bentzen.

DEN TAPRE SOLDATEN SVEJK
av Jaroslav Hasek. Dramatisert av Lars Edström.
Regi: Gudrun Waadeland.

OVER EVNE
av Bjørnstjerne Bjørnson. Regi: Pål Skjønberg.

AGNES
av Kent Andersson. Regi: Karen Randers-Pehrson.

For barna: VESLEFRIKK
av Asbjørn Toms/Tor Hultin. Regi: Asbjørn Toms.

Teatret vårt: ORDET
av Kaj Munk.
Regi: Rønnaug Alten/Kjetil Bang-Hansen.

Hålogaland teater: DET E HER Æ HØRE TELL
Et gruppearbeid.
Tekst: Klaus Hagerup. Regi: Jan Bull.

Lange reiser, —
korte reiser!
Vår billett- og
hotellplass-service
er ubegrenset.

Nordenfjeldske

REISEBYRÅ & PASSASJERAVDELING
Munkegt. 22 - Torvet - Trondheim - Tlf. 20 500

